

İlyas TEKİN*

Mutlu bir hayat için evliliğin ne kadar önemli olduğunu önceki yazımızda izah etmeye çalışmıştık. Mutluluğun kalıcı olması için kaldığımız yerden devam ediyoruz.

e) Dikkat edilmesi gereken hususlar:

Evlenirken ve evlendikten sonra özellikle şu hususlara dikkat etmek gerekir:

1-Denklik. Evlenirken öncelikle "**küfüv-kefâet**" çok önemlidir. Yani her konuda çiftlerin denk olması demektir. Yaşta, eğitimde, fikirde, kültürde, sanatta, malda, güzellikte, dindarlıkta, ahlakta vs. Şüphesiz bunlar daha aile yuvası kurulurken dikkat edilmesi gereken hususlardır. Ancak denkliğe dikkat ederken ve iyisini ararken, her şeyin dört dörtlük olması da beklenemez. Çünkü insan beşerdir, beşer hatadan münezzeh değildir. Bu durum, bunu isteyen için de böyledir. Dünyada her şeyin dört dörtlük olması mümkün değildir. İyilere şükretmek, eksiklere de sabretmek gerekir. Denkliğe dikkat etmeden de evlenilebilir, ama kısa zamanda problemler ortaya çıkmaya başlar.

Peygamberimiz, erkeğin evleneceği kadında; mal, şeref, güzellik ve dindarlık şeklinde bu dört özelliği arayabileceğini, bunlardan da dindar ve güzel ahlak sahibi olanın tercih edilmesini tavsiye etmiştir.²³

2- İstişare. Bekârken tek başına karar verirken, evlendikten sonra tek başına değil, istişare ederek karar vermek gerekir. İstişare eden her zaman kazanır. Özellikle evlilikte. Sultanlık yok artık. Yahut "**kral benim, her şeyi ben bilirim, ben ne dersem o olur.**" diye bir şey yok. Hem erkek ve hem de kadın için. Bu zihniyetin, değil aile yuvasında, hiç bir yerde başarılı olması da mümkün değildir...

Sevgili Peygamberimiz ne kadar güzel buyurmuş: "**İstihare pişman olmaz, iktisat eden darlık çekmez!**"²⁴

* E. Üsküdar Milli Eğitim Md.
ilyastekin3453@gmail.com

info@turkaydergi.com

İstihare: "Yapılması düşünülen bir iş veya davranışta Allah (c.c.) katında hayırlı olanı, kılınan nâfile bir namaz ve dua ile talep etmektir." Özellikle evlenirken de bazıları bu namazı kılar ve dua ederler. İstişare eden pişman olmaz, iktisat eden de darlık görmez. Bu önemli bir uyarıdır.

3- İktisat-tasarruf. İktisat-tasarruftan devam edersek atalarımızın söylediği gibi "**Ayağını yorganına göre uzat.**" atasözüne uymak gerekir. Yine: "**Yuvayı kuran dişi kuştur.**" denir. Bu sebeple daha ziyade dışarıda çalışıp eve bakması gereken erkeği, gücü yetmeyen masraflara sokmamak, aile yuvasının mutluluğunu ve devamını sağlar. Parayı kazanmak kadar, onu yerinde ve zamanında harcamak da önemlidir. Her zaman işler iyi gitmeyebilir, sağlık da elvermeyebilir. Onun için iyi günlerde, salgın hastalık döneminde olduğu gibi, kötü günlerin de olabileceğini düşünerek tedbirli olmakta fayda vardır. Hem çocuklar olunca masraflar daha da artar. O bakımdan tutumlu olmak her zaman iyidir.

Mehir, nikâh sırasında koca tarafından hanıma verilmesi kabul edilen (peşin veya ayrılma-ölüm halinde verilen) para-mal demektir.²⁵

İşte gerek mehir de ve gerekse düğün hazırlıkları ve ihtiyaçlar kararlaştırılırken, orta yol izlenmelidir. Yapılacak- alınacaklar, ifrata kaçıp ağır masraf yaparak erkeği borca boğmamalı ve tefrite düşüp kadının onurunu kırarak seviyede düşük olmalıdır. Mehrin en hayırlısı en kolay olanıdır. Düğünlerde aşırı masraf nedeniyle birçok kişi evlenememektedir. Bunun da sorumluk ve vebali vardır. Aşırılıklar her zaman yanlış ve zararlıdır. Bu sebeple evlilikleri çoğaltmak için düğünleri kolaylaştırmak gerekir.

4- Anne-babalar. Bekârken bir anne-baba vardı, evlenince iki anne-baba olur. Evli çiftlerin birbirlerinin anne-babalarına ve her iki aileye ve fertlerine saygı göstermesi ve iyi davranması çok önemlidir.

5- Hayat müşterektir. Sevgi, saygı, hoşgörü ve sabırla bütün engeller aşılr. Yeter ki iyi niyet olsun. Evli çiftlerin durumlarını şu âyeti kerime hem de bir teşbihle (benzetme ile) ne kadar güzel anlatıyor:

"Oruç gecesinde hanımlarınıza yaklaşmak size helâl kılındı. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz." ²⁶

f) Karı-Koca Birbirinin Elbisesi

Buradan anlaşılıyor ki karı-koca birbirinin elbisesidir. Nasıl olur? Düşünelim:

a) **Elbise insanı soğuktan ve sıcaktan korur.** O halde evli çiftler de birbirlerini korurlar.

b) **Elbise insanın gizli yerlerini, avret mahallerini örter, insanı süsler, güzel gösterir.** Demek ki karı-koca da birbirlerinin ayıplarını-kusurlarını örter, birbirlerini süsler, güzel gösterir. Birbirlerini idare ederler, biri sinirlendiği zaman, diğeri onu idare eder; sonra diğeri öbürünü idare eder.

c) **Elbise vücuda yapışık derecede yakınlığı ifade eder.** Demek oluyor ki karı-koca maddî ve manevî bakımdan elbise gibi birbirlerine çok yakındırlar.

Merhum Hamdi Yazır'ın ifadesiyle: **"Bu açık bir istiareddir. Açıklanacak olursa mana şu olur. İki noktadan böyle birbirinizin elbisesi durumundasınız: Bir taraftan elbise gibi birbirinize sarılır, sarmalaşırsınız, diğertaraftan elbisenin ayıpları örtmesi, soğuk ve sıcaktan koruması gibi, her biriniz, diğertarafın hâlini gizleyip örter, namusunu muhafaza edip, günahlardan korur. Aranızda böyle bir beraberlik ve ilişki vardır."** ²⁷

g) Hak ve Sorumluluklar

Aile yuvasını mutlu bir şekilde devam ettirebilmek için yuvayı kuranların her ikisine de görev ve sorumluluklar düşmektedir. Atalarımız ne güzel söylemişler:

"Kusursuz dost arayan dostsuz kalır."

Her güzelin bir kusuru olabilir. Yalnızlık ve kusursuzluk, yalnız Allah (c.c.)'a mahsustur. Bir de peygamberler masumdurlar. O, her şeyi çift olarak yaratmıştır. ²⁸

O halde evlilik Allah (c.c.)'ın emri, peygamberimizin de sünnetidir. Peygamberler de evlenmişler, çoluk-çocuk sahibi olmuşlardır.

Evli çiftler, birbirlerine birer emanettir. Ama özellikle hanımlar erkeklere emanettir. Sevgili Peygamberimiz **Veda Haccı**'nda kadınlar hakkında şunları söylemiştir:

"Ashabım, kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ediyorum. Vasiyetimi tutunuz. Zira onlar sizin idarenize ve himayenize verilmişlerdir. Kesin olarak bildiğiniz bir ahlaksızlık yapmadıkları takdirde, onlar üzerinde zorbalık kurmaya hakkınız yoktur..."

Şunu iyi biliniz ki, sizin kadınlar üzerinde haklarınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakları vardır.

Sizin haklarınız, yatağınızı yabancılardan korumaları, istemediğiniz kimseleri evinize almamalarıdır

Onların hakları ise, giyim kuşam ve yeme içme konularında kendilerine iyi imkânlar sağlamanızdır." ²⁹

Dinin güzel ahlaktan ibaret olduğunu bildiren Peygamberimiz, hem güzel ahlak ve hem de hanımlara iyi davranma konusunda şöyle buyurmuştur:

"Müminlerin İman bakımından en mükemmeli (olgun olanı), ahlakı güzel olandır. Sizin en hayırlınız, hanımlarına karşı hayırlı olanlardır." ³⁰

"Sizin en hayırlınız, aile efradına hayırlı olanınızdır. Ben de ehline (iyi davranmakta) sizin en hayırlınızım." ³¹

Hasan Basrî, ne güzel söylemiş:

"Güzel ahlakın esası, iyiliği yaygınlaştırmak, kimseyi rahatsız etmemek ve güler yüzlü olmaktır."

h) Evde Nasıl Davranmalı?

Peygamberimizin evindeki halini dikkate alan **İmam Mâlik**, çok güzel bir prensip ortaya koymuştur: **"Bir insan kendisini aile fertlerine, dünyanın en sevimli insanı olarak kabul ettirmelidir."** Sevgili Peygamberimizin hanımlarına karşı davranışlarını göz önünde bulundurarak, hayırlı bir insanın evinde nasıl davranması gerektiğini şöyle özetlemek mümkündür:

1. İnsan evinde güler yüzlü olmalı; evli çiftler birbirine gayet iyi davranmalı ve birbirlerini anlayışla karşılamalıdır.

2. Bir insan eşine duyduğu sevgiyi zaman zaman dile getirmeli, ona yapmayı düşündüğü iyiliklerden söz etmelidir.

3. Eski yeni bir takım güzel meseleleri sohbet konusu yapmalı; gördüğü, duyduğu, okuduğu faydalı bilgileri anlatmalıdır.

4. Zaman zaman şakalar yapmalı, mizahî konulara yer vermeli, evin içinde samimi bir hava meydana getirmelidir.³²

i) Kadına Düşen Görevler ve Anne Hakkı

Şüphesiz kadınlar şiddet, taciz ve cinayete maruz kaldıkları için daha çok erkeklerin onlara iyi davranmasından bahsediyoruz. Ama elbette ki hayat müşterek olduğuna göre, kadının da kocasını memnun etmek için üzerine düşeni yapması gerekir.

İsterse ve uygunsuz kadın da tabii ki çalışabilir. Özellikle eğitim-öğretim, tıp, sağlık hizmetleri, tarlada ve daha çok hanımlara uygun (ağır olmayan) işlerde çalışabilirler. Buna kendilerinin ihtiyacı olduğu gibi, hizmet alan kesimin, özellikle de hanımların ihtiyacı vardır. Ancak hanımların annelik gibi bir görevi vardır. Çocuğun bakımı ve yetişmesi için annelik çok önemli ve kutsaldır. Bunun için:

“Cennet annelerin ayağı altındadır.”³³ buyurulmuştur. Çocuğu 9 ay karnında taşıyan-besleyen, doğumundan sonra da 2 sene kadar ona süt emziren, ondan sonra da çocukla daha çok ilgilenen annedir. Bu bakımdan anne hakkı, baba hakkından 3 kat daha fazladır.

Şöyle ki: Bir adam, Peygamberimize sordu:

-Kendisine en iyi davranmam gereken kimdir?

Peygamberimiz: “**Anandır.**” buyurdu. Adam üç defa: “**sonra kim?**” diye sordu, Peygamberimiz üçünde de: “**Anandır.**” buyurdu. Adam dördüncü defa sorunca: “**Babandır.**” cevabını verdi.³⁴

Çünkü annenin çocuğa yaptığını babanın yapması mümkün değildir. 9 ay karnında taşıma-besleme, büyütme, süt emzirme vs. gibi. Bunları babanın yapamaması onun için bir eksiklik de değildir. Çünkü Allah (c.c.) öyle yaratmıştır.

Çocuk, yüce Allah (c.c.)’ın anne-babaya verdiği çok önemli bir nimet ve emanettir. Emanete sahip çıkarak onu korumak ve iyi yetiştirmek, iyi bir eğitim vermek, çok önemli bir görevdir. Bu sebeple dinen daha çok erkek dışarıda çalışıp evin ihtiyacını temin etmekle mükelleftir. Bu durumda yorgun argın eve gelen erkek de güler yüzle karşılanmalıdır. Mutluluğun devamı, ancak karşılıklı anlayış, sevgi, saygı, hoşgörü ve güler yüzle mümkündür.

Bu konuda Peygamberimiz bazı hanımlara yönelik şöyle buyurmuştur:

"Siz çok lanet eder ve kocanızın iyiliklerini görmezden gelirsiniz."³⁵

Lanet ve iyiliği inkâr dil ile yapılır. Dil çok önemli bir uzvumuzdur ve kişinin aynasıdır. Bu sebeple: “**Üslubu beyan aynıyle insandır.**” önemli bir kuraldır. Esasen insanı cennete veya cehenneme götürecek iki önemli uzvu vardır. Bunlar dil ile namustur. Onun için sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Kim bana, iki çene ve apış arası konusunda söz verir, kefil olursa, ben de ona cennet için kefil olurum."³⁶

Buradaki iki çene arasından maksat dil ve apış (bacak) arasından maksat ise erkeklik-kadınlık uzvu olduğu açıktır, böyle ifade edilmiştir. Bu da insan ilişkilerinde dilin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Şüphesiz el, göz, ayak ve kulak da önemlidir. Ancak iki çene arası ile iki bacak arasına sahip olan zaten bunlara da sahip olur demektir.

Ünlü **Türk-İslâm** mutasavvıf ve şairi **Yunus Emre**, 7 asır öncesinden dil ve sözün önemini ne kadar güzel ifade etmiş:

**"Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı,
Söz ola ağulu aşı, bal ile yağ ede bir söz."**

Tatlı dil, güler yüz çok önemli. Kocasının maddî durumunu düşünmeden komşularda her gördüğünü kendi evinde de istemek; dediği olmadığı zaman hırçınlaşmak, aile sırlarını başkalarıyla paylaşmak, kocasını (veya hanımını) kötülemek, sağda solda dedi kodu yapmak, asla uygun değildir. Dil ile yapılan bu yanlışlar, başkaları tarafından da hoş karşılanmadığı gibi, aile yuvasını da sarsar.

Atalarımız ne güzel söylemiş: “*Kol kırılır yen içinde kalır.*” Bu atasözü de, dostlar arasında ve aile içinde yaşanan kavgaların, anlaşmazlık ve kişisel kusurların sır olarak kalması gerektiğini ifade eder.

Sonuç olarak mutlu aile yuvasının temelini karşılıklı sevgi, saygı, hoşgörü, tatlı dil, güler yüz, istişare, anlayış ve sabır teşkil eder.

23 Buhârî, Nikâh, 15; Müslim, Radâ', 53; Nesâî, Nikâh, 13; Ebû Dâvûd, Nikâh, 2; Nesâî, Nikâh, 13; İbni Mâce, Nikâh, 6; Dârimî, Nikâh, 4; Muvatta, Nikâh, 21; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 428; Bkz. Hukukî İslâmiye ve İstilahâtı Fıkhiye Kamûsu, İstanbul 1968, c: 2, s: 65-72; Mehmet Emre, İslâm'da Kadın ve Aile, İstanbul 1981, s: 21, 27-29

24 Câmîus-sağîr, Kahire 1954, c:2, s: 145; *Aclûnî*, Keşfûl-hafâ, Beyrut 1985, II, 242; Taberânî fil-evsat.

25 Bkz. Mehmet Emre, İslâm'da Kadın ve Aile, İstanbul 1981, s: 43; Hukukî İslâmiye ve İstilahâtı Fıkhiye Kamûsu, İstanbul 1968, c: 2, s: 10; Fetvalar, D.İ.B, Din İşleri Yüksek Kurulu, İstanbul 2019, s: 420-422; Şemsettin Sâmî, Kâmûsi Türkî, Tercüman, İstanbul 1986, s: 846.

26 Bakara süresi /2, âyet: 187.

27 Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971, c: 1, s: 670.

28 Zâriyât süresi /51, âyet: 49; Yasin süresi /36, âyet: 36.

29 Tirmizî, Radâ' ,11; ayrıca bkz. İbni Mâce, nikâh, 3; Riyâzus-sâlihîn Peygamberimizden Hayat Ölçütleri, İstanbul 2005, c: 2, s: 325-326.

30 Tirmizî, Radâ', 11; ayrıca bkz. Ebû Dâvûd, Sünnet, 15; İbni Mâce, Nikâh, 50; Câmîus-sağîr, Kahire 1954, c: 1, s: 55.

31 Tirmizî, Menâkıb, 63; İbni Mâce, Nikâh, 50; et-Terğîb vet-terhîb, Kahire 1955, c: 3, s: 49; Mehmed Emre, İslâm'da Kadın ve Aile, İstanbul 1981, s: 20.

32 Riyâzü's-sâlihîn Peygamberimizden Hayat Ölçütleri, İstanbul 2005, c: 2, s: 331-332.

33 Nesâî, Cihad, 6; Câmîus-sağîr, Kahire 1954, c: 1, s: 145; Künûzu'l-hakaik fi hadîsi hayril-halâik, Kahire 1954, c: 1, s:116; *Aclûnî*, Keşfûl-hafâ, Beyrut 1985, 1, 335; et-Terğîb ve't-Terhîb, Kahire 1937, c:4, s:95.

34 Buhârî, Edeb, 2; Müslim, Birr, 1, 2; bkz. İbn Mâce, Vesâyâ, 4; Ebû Dâvûd, Edeb, 120; Tirmizî, Birr, 1.

35 Buhârî, Hayız, 6; Riyâzus-sâlihîn Peygamberimizden Hayat Ölçütleri, İstanbul 2005, c: 2, s: 319.

36 Buhârî, Rikak, 23.